

IDIDUOT INYAN: ISRAEL EKAN EGYPT

Exodus 13:17-22; 14:1-31; 15:1-21

QYQHQ UKPEP-ŊKPQ 57

Eke Ikpọ Owo

IKQ IBUOT: “Owo eke ewakde ndiduari enye, ndien enye ọsọn obot itọn, eyebiara usọp-usọp, ndien ididighe nte ekọkde enye” (Mme Nke 29:1).

I Ediwoṛọ Ke Egypt

- 1 Abasi, ke ekerede abaña mmeme nditọ Israel ada mmọ ebe ke akwa akai-ikọt, Exodus 13:17, 18; 14:11, 12; Psalm 78: 39; 103:6, 7, 13, 14
- 2 Mmọ eda mme ọkpọ Joseph enyọn, Exodus 13:19; Genesis 50:25; Joshua 24:32; Utom Mme Apostle 7:15, 16; Mme Hebrew 11:22
- 3 Abasi ekpeme onyūn ada mmọ usuñ ke adaha obubit-enyọn ye ke adaha ikañ, Exodus 13:20-22; Numbers 9:15-23

II Pharaoh Ebine, Nditọ Israel Enyūn Etie Nte Inyeneke Idorenyin

1. Usūn emi nditọ ekesaṇade anam Pharaoh ekere ete ke mmọ etun usuñ enyūn esop, ke eyedi mmem-mmeme ọnọ mbon-ekọn esie ndimum mmọ, Exodus 14:1-4; Numbers 33:1-8
2. Pharaoh atua mkpofikọ ke enye ndiyak nditọ Israel enyọn onyūn ebine mmọ, Exodus 14: 5-9
3. Nditọ Israel efehe ndik ke ini mmọ ekutde mbon-ekọn Egypt, Exodus 14:10-12; Psalm 106:7; Isaiah 31:1
4. Moses ọnọ Israel ikọ ndọnesit, Exodus 14:13, 14

III Edifak Nsio Ke Ubọk Mbon-Ekọn Egypt

5. Jehovah okpono mbuṛtidem Moses, ọdọhọ Israel ete eka iso, Exodus 14:15, 16; Mme Hebrew 11:29
6. Edọn akpatre ubierikpe nsobo ndiwut nsinsi idaha Abasi ye odudu Esie, Exodus 14:17, 18; Psalm 106:7-12
7. Adaha ikañ edi uñwana ọnọ Israel, edi, edi ekim ọnọ Egypt, Exodus 14:19, 20; 2 Nwede Corinth 2:14-16; John 3:18; Psalm 105:39
8. Odudu Abasi abahare mmọn, Exodus 14:21, 22; Psalm 77:15-20; Job 26: 10-12; Isaiah 63:11-14; 1 Nwede Corinth 10:1, 2
9. Nditọ Egypt ye ọkpọsọn idorenyin mmọ etak ke inyañ, Exodus 14:23-31

IV Ikwọ Erikan

10. Edifak Israel nsio ke akpatre edinam Pharaoh ndifik mmọ anam Israel ebak Jehovah enyūn etoro Enye, Exodus 14:31; 15:1-3; Psalm 66:5-7; Erinyarare 15:1-4
11. Ke ikwọ mmọ, mmọ ebat mme utibe-ṅkpọ ke idaha ke idaha Exodus 15:4-10
12. Edinam Abasi ndiwut odudu Esie edemere ikwọ itoro, Exodus 15:11-13
13. Etiñ ebaña se utibe-ṅkpọ emi edinamde ke otu mme idut Canaan, Exodus 15:14-16; Joshua 2:9-11
14. Esọnọ ete ke Abasi eyeka iso ọfọn ido ye mmọ, etiene nte Enye odude ke nsinsi, Exodus 15:17-19; Isaiah 51:9-11
15. Nditọ iban Israel ebọrọ ye ikwọ itoro, Isaiah 51:20, 21; Micah 6:4

SE EKPEPDE EBAÑA

Ubierikpe Nte Ekemde

Ndusuk, ke adaña anyan ini emi mmọ ekedude ke ufin ke Egypt, eketie ye nditọ Israel nte Abasi ikokopke akam mmọ. Edi Abasi ama esin mmọn-eyet nditọ ifin emi ke ekpeme Esie, ndien ke ini nkanika nsobo akamiade, ibọrọ ama odu ọnọ nsọn-urua ntọi mmọn-eyet oro kiet-kiet. Nditọ Egypt ema efik nditọ Israel ke ediwak isua, edi ke akpatre ini usiene nte ekemde ye edinam mmọ ama edi. Eketie nte ebighi ndidi, edi ke ini enye ekedide, ama enen. Ediwak edinam emi ekekọde ebọk ke mme isua emi ekebede, ema ekpak ke ubọk ukperedem emana emi, emi mikeneñekere mme ukwañ-ṅkpọ mbon eset, edi ekade iso edara ke ndinam mmọ man ebọ idiọk udori eto utom itie-ufin kpa edinam emi Abasi asuade.

Ọfọn nte nnyin ikpepde ifiọk ito mme nkpọ-ntibe emi. Ke ini Abasi Usiene, amiade idiọk-ṅkpọ ufen, ndusuk ini esitie nte ayak ọyọhọ ubierikpe osim mmọ emi edide ukperedem ke ndiyire ke idiọk-ṅkpọ emi enyūn ebierede ndimum idiọk-ṅkpọ nkanika, edi nte ededi. Jesus ama ọsọnọ ete ke iyip ofuri ndinen owo emi ekeduokde ke isọn eyekọbọ mme Jew emi ekedude ke eyo Esie, ọtọnọde ke iyip edinen Abel, tutu osim iyip Zachariah, eyen Barachiah, emi mmọ ekewotde ke ufañ emi odude ke ufọt Itie-Ukpono Abasi ye itie-uwa (Matthew 23:35). Nnyin imọdiọnọ ito ke mbuk eset, ite ke emi ama osu nte ekewetde, ndien ufen ke ntak ediduok Iyip Jesus okodoro mme Jew ke idem ke enyene-ndik nsobo emi okosimde mme Jew ke ini ekebiatde Jerusalem. Mmọ ekpekebọhọ ufen emi ekeñwọnọde ke mmọ ndinyime Jesus nte Messiah, edi mmọ emek efen. Nditọ Egypt ke eyo Moses ekpekeme ndinyene inemesit uwem ye ukpeme ke ediwak isua edieke mmọ ekpekekeponode enyūn ekopde uyo Abasi Israel: edi utu ke oro, mmọ emek usuñ idiọk-ṅkpọ.

Ŋtoño Isañ

Nnen-nnen usuñ emi ekpesañade eka Canaan ekpekenyene ndidi ke mben inyañ ebe ke isoñ mme Philistine. Edi etiñ eno nnyin ke mbuk eset ete ke usuñ emi okoyohọ ye mbon-ekon Egypt, nko ke akwa ibibene ama odu ototonode ke Ididuot Inyañ tutu osim ke Akwa Inyañ Mediterranean. Edieke ekpekenamde ndito Israel etonọ isañ ndika Isoñ Eñwọñ ke ndiñwana ekon, ekpri ufañ odu ndikpeyik nte ke mmọ ikpetreke ndikop mmem-idem, ndien eson ibuo ye Moses ye Aaron, enyuñ efiak enyon Egypt.

Ke ndikpan emi, Abasi ama ada mmọ usuñ ebe akwa akai-ikot. Ke ndida ndomo, mmọ ekedi ekpri idut ifin emi mikenyeneke ndutim, emi okoyomde okposon ubok ye ntunọ emi uwem ke akwa akai-ikot edinamde mmọ enyene, emana emi edikemde ubok ke ndiñwana nkan nnyuñ nduñ ke idut emi mkposon owo ema ekedoduñ. Abasi akada mmọ asañ nkanare usuñ man oto do Enye akpada mmọ aka ke usuhore obot man ekop uyo Esie. Abasi eyeda nnyin aka ke Heaven edieke nnyin itienede Enye, inwọñke ndida nnyin nsañ ke usuñ emi ekperede. Nkpọ kiet edi se efiokde: Enye ididaha nnyin isañ ke usuñ mme “Philistine” me ke mme usuñ efen emi edidade nnyin osim nsobo (Nwede Mbon Rome 8:28).

Edieke ndito Israel ekpekedukde Palestine ke usuñ emi ekperede, mmọ ekpeketaba akwa ukpeme Abasi. Owo ikpokokwọhọ ikwọ Moses. Ikpeduhe owo eke ebrede harp Miriam. Elim, ye mme obube mmọñ ye eyop esie ikpakayarakere ino mmọ; ye Sinai, ye mme ikọ ima Esie ye mbet, mmọ ikpokofioke. Owo ikponohọ manna emi otode Heaven, mmọ ikpokofioke ime ye mfon Abasi ke ini idomo.

Ndito Israel ema enyene mbuotidem ye uko ete ke mmọ ndiworo ke Egypt edi ke nsinsi, ndien ke ebiet eke mmọ ekade edi isoñ Canaan. Emi ayararede ke mmọ nditañ mme okpo Joseph nnyon. Emi ikedighe ndida nte nkpọ eke ekponode, edi, ekedi enwọñ emi ekenwọñde eno Joseph ete ke eyeda mme okpo esie ekebuk ye ikot Esie.

Adaha Obubit-enyon Ye Ikañ

Abasi ama ayarare Idemesie onọ Moses ke ikot eke asakde ikañ, ndien idahaemi Enye ayarare Idemesie onọ ndito Israel ke adaha ikañ ye obubit-enyon. Akwa otu owo emi ekewakde nkpọ nte 3,000,000 ema esuana eyohọ unaison akpa-utatan ye itihere obot ke ediwak itiat, ndien mmọ ema eyom idiñon emi akpanamde mmọ ekut nkpọ ke anyan usuñ. Kpa nkpọ emi okworode edidiñ onọ ndito Israel okonyuñ edide ubiñon onọ mme asua ikot Abasi, ke ini mbon Egypt ekekperede ndito Israel, adana ama odu ke ufot mmọ, ndien ekedi unwana onọ ndito Israel onyuñ akabare edi ekim onọ ndito Egypt. Edi Pharaoh ye udim-ekon esie ekesuk ekaka iso eson ebine. Ikoduhe nkpọ ke esit mmọ emi okokopde mme ntot Abasi. Kọp idiok-nkpọ mmọ ama oyohọ.

Ndito Israel ekekabare etie nte edu ke afia. Inyañ okodu ke iso, mme ikpo obot enyuñ edu ke nkañ mbiba, ndien mbon-ekon Egypt edu ke edem. Edi, okposuk edi nte mbuotidem mmọ ama okodu, mbuotidem Moses okosuk ososon ata eti-eti. Enye ikofioke usuñ nte Abasi edidade afak enye ke akpa, edi enye ama ofioke ete ke Abasi eyeñwam! Nnyin imonim ke akpanikọ, oto ke usuñ emi Abasi eketinde ikọ onọ Moses, ete ke ndo-ndo oro enye ama otonọ ntak oson ndito Israel idem, ete ke Abasi eyeñwam mmọ, enye ama aka okobon akam ebeñe ndinam enwọñ oro oworo osu onọ mmọ. Iboro Abasi ekedi “Nso ke afo akam eseseme onọ mi? ... eka iso” – ndien mmọ eka iso.

Inyañ Emi Akabaharede

Ema emenere esañ ke enyon ndien mbufut mmọñ inyañ ama abahare. Obuma osioro uyo ndien obubit-enyon enwaña mmọñ eduok, ndien udem inyañ akabare nsat ison (Psalm 77:16-20). Nso utibe-nkpọ ke enam oto ke ekpri mbuotidem ye oyohọ nkop-uyo! Edi baba owo kiet ikemeke “ndika iso” ke odudu Abasi ke ini enye mibemke iso “itua id” ke unana ukeme esie. Utibe-nkpọ emi ama ada ndik esin ke esit ediwak ndito Canaan, koro nnyin ikot ite ke mmọ ekesuk edu ke ndik ke nkpọ nte isua aba ama ekebe (Joshua 2:9-11).

Ndusuk mme owo esin mbuk emi ewetde ke abañ edisaña mbe ke ididuot inyañ ke ndifaña kpukpru mme utibe-nkpọ emi odude ke esit. Mmọ etiñ ete ke ekebe mmọñ emi misiwakke nditibe, emi akasade ye okposon ofum ama ada itie ke ebiet emi mmọñ ekedide ekpri onọ mme owo ndisaña mbe. Eno nnyin ofuri mbuk emi nte utibe-nkpọ, idighe ke mbuk ikọ Abasi ikpon, edi ke mme ndinem Psalm ye mme ikwọ ekok emi ndito Israel ekekwo kpa ke idem mfin emi nko. Edieke ekpedide ikpikpu ekebe-mmọñ inyañ ikpon-ikpon, minyuñ idighe utibe-nkpọ, edinam ekebe-mmọñ me otọ-mmọñ emi ekpeke se Pharaoh ye mme etubom-ekon esie etimde efiok ekan ndito Israel. Ada-iso ekon ikpekedaha mbon-ekon esie ika man ekekan ke ini enye ama okofioke nkpọ abañ otọ ye ekebe-mmọñ. Idighe se ekemede ndinim ke ata akpanikọ ete kpukpru edinam emi akadade itie ekpedi ndinyaña ndito Israel nnyuñ nsobo kpukpru ndito Egypt ke edinam emi otode odudu obot.

Ofuri nkpọ emi ekedi ubierike Abasi onọ Egypt, onyuñ edi mbom onọ ndito Israel. Mmọ emi ekenimde ewuhọ ke ewuhọ ke ediwak isua, ete ke kpukpru ndito iren Hebrew enyene ndikpa ke mmọñ, ke idem mmọ ema ekpaña ke obube emi mmọ ekenimde eno mbon efen (Esther 7:10). Abasi onọ owo kiet-kiet utip oto nte utom esie edide. Edinam Akwa Ndudu Abasi ikeñwamke ndito Egypt ndifiok ete ke Abasi Israel ekedi nkukure Abasi ye Abasi akpanikọ. Se mmọ mikekemeke ndinyime ke ini Abasi ekebede ye mmọ ke ime ke mme usen edem, mmọ ema efiok ndien ke ini akpatre ntuaña ye nsobo mmọ.

Ikwọ Moses

Akpa edinam ke uwem nditọ Israel nte idut ekedi ikwọ idaresit ye ekọm emi mmọ ekekwođe, emi ediọñode nte ikwọ Moses. Ke ndida ndien, enye edi ikwọ ekọm, onyūñ edi ñwọrọ-nda ntiñ-nnim ikọ emi etiñde ke ofuri idut ebaña odudu emi ekedade esobo mbon-ekọñ Egypt. Enye etiñ abaña ediduñ ke Canaan ke ini iso, ye edibọp Itie-ukpono Abasi ye edisana ebiet ke Obot Zion, ye nsinsi ukara, ye edituak-ibuot nnọ Abasi.

Moses ekedi andiwet uto ye ọnọ-ibet. Ikokureke ke enye ndiwet mbuk-eset, mbet, item ye ntiñ-nnim ikọ, edi enye ekesiwak ndida mmọ nsin ke ikọ ikwọ emi asañade ye spirit. Etiñ enọ nnyin ete ke mme Mmọ Emi Efakde eyekwọ ikwọ Moses ke Heaven (Eriyarare 15:3). Mme ikwọ idaresit ye nsinsi idorenyin ikoduhe ke Egypt koro unana edifiok ye unana edinim Abasi ke akpanikọ mikemeke ndinyene oruk ikwọ itoro oro. Ekọm Abasi koro Enye ama ọnọ ikot Esie oruk usuñ ekọm ye edituak-ibuot emi, man mmọ ekpekeme ndikpere Enye nnyūñ ndiana ye kiet eken ke ebuana kiet ke ndikwọ ikwọ emi asañade ye odudu spirit. “Ekwọ enọ Jehovah, koro Enye okoñde; Enye ekemen horse ye andidoro horse ọduok ke inyañ.?”

MME MBUME

1. Nso idi ntak emi Abasi akadade nditọ Israel usuñ asañade ke Akai-ikot?
2. Nso ke edida mme ọkpọ Joseph ñwọrọ ke Egypt ada ọnọ?
3. Ke nso oruk usuñ ke Jehovah akasaña ada nditọ Israel usuñ ke mme isua emi mmọ ekedude ke Akai-ikot?
4. Nso ke Pharaoh ekekere ete okotibe ọnọ nditọ Israel ke ini enye ama ọkọbọ uyo abaña usuñ nte mmọ ekesañade?
5. Nte nditọ Egypt ema edu ke idaresit koro nditọ Israel ekekpọñde Egypt?
6. Nso ke nditọ Israel ekenam ke ini mmọ ekeikutde nte nditọ Egypt edide?
7. Nso item ke Moses ọkọnọ nditọ Israel?
8. Nso ewuhọ ke Abasi ọkọnọ Moses ke ini Moses ọkọbọñde akam oyom uñwam?
9. Tiñ se ikotibede inọ nditọ Egypt ke ini mmọ ekebinede nditọ Israel.
10. Ini ewe ke nnyin inyene “ndituak nda;” ye ini ewe ke nnyin inyene “ndika iso;”